

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:

Barcelona. - Riera Alta, 61

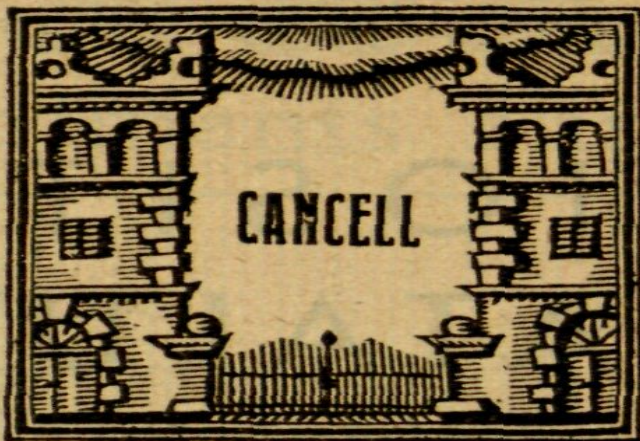
P R E U :

Número corrent	25 cèntims
Subscripció semestral	6 pessetes
Subscripció anual	10 pessetes

S U M A R I

Cancell, pàg. 258. - El petit Joan, pàgina 260. - Anecdolari català, pàg. 262. - Nostra Premsa, pàg. 263. - Anecdolari català, pàg. 267. - Catalans notables, pàgina 268. - Aforismes i proverbis, pàgina 270. - Un català per terres aragoneses, pàgina 271. - Locucions populars, pàg. 272. - De la col·lecció d'aquarel·les catalanes, pàgina 273. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 274. - Les poblacions més importants de Catalunya, pàg. 277. - De la sardana, pàg. 278. - Aforismes i proverbis, pàgina 279. - Anecdolari català, pàg. 280. - Joc de paraules, pàg. 280. - Jo no sé quina fóra la paraula, pàg. 281. - Elogi del saber de la pagesia, pàg. 282. - Aforismes i proverbis, pàg. 285. - Més enramades, pàgina 286. - Entreteniments Instructius, pàg. 288.

Veritats d'actualitat

SI no recordem malament, d'ençà de mitjanies de juny que venim gaudint l'horari d'estiu. Tanmateix pel que fa referència a nosaltres, hem de manifestar que estem meravellats, encisats, del sistema. Es clar que l'hora de claror diürna que tenim de més al vespre, ens la treuen del matí. Però això, què hi fa? Si per la immensa majoria les primeres hores del dia ens troben descansant, lliurats al son, ens reporta algun contratemps? Es per a nosaltres un gros desavantatge o molèstia aital disposició? Cuitem a respondre: no, no i no!

Ben al contrari. Aquesta hora avançada no fa altra cosa que proporcionar-nos cada tarda seixanta minuts més de vida a la llum del sol. Perquè, digueu-me, volguts llegidors, no heu observat que és amb claror natural quan hom treballa amb més delit i afany? No heu parat esment que amb la implantació de l'horari d'estiu sembla que vivim amb més gust, amb més satisfacció, la nostra vida? No solament ho sembla, sinó que en veritat així és. Per altra banda, si bé ho penseu, si bé ho sabeu analitzar, el fet en qüestió us ajuda a economitjar, a estalviar. I en els temps que vivim, temps de guerra, i, per aquest motiu, de sacrificis i privacions, saber economitjar, poder estalviar, és gairebé una virtut sobrenatural.

Malgrat tot el que acabem de deixar exposat, lògic i, per tant, indiscutible, hi ha persona que troba

detestable el sistema en qüestió. Per què? Senzillament. Perquè és una persona les ocupacions de la qual li exigeixen matinejar. Encara el sol no té ni pensaments de posar-se a la tasca diària, el despertador, impertèrrit i desconsiderat, el fa posar de peus a terra. Llavors, el nostre home es neguiteja. S'ha de rentar, vestir i desdejunar-se a la llum d'una bombeta elèctrica. Renega de tot i de tothom fent-se l'efecte que sopa per després anar-se'n a dormir. Què l'importa a ell que hi hagi una gran majoria de gent que amb l'horari d'estiu en surti beneficiosa? La qüestió és que va malament, o li sembla, i primer és ell i ningú més que ell. Heus ací, doncs, l'home essencialment egoista.

I d'egoistes, amics, n'hi ha més que un foc no en cremaria. Ara, en les actuals circumstàncies, és, precisament, quan ho podem constatar amb més sovintejada freqüència.

L'egoisme, sap greu dir-ho, ha arrelat molt i molt en nosaltres. Els moments difícils que travessem n'han estat, i són, el principal motiu incremental. Tothom pensa en ell mateix, en les seves conveniències. No es pensa en el proïsme, en el veí del davant o del costat; la qüestió és solucionar a bastament, com en les millors temporades de pau i benestar, el viure quotidià. Els altres, si no poden aconseguir el més indispensable, si no poden atendre el més necessari, que es facin la guitxa, que rebentin... I després, de llavis enfora, tots propugnem per ésser iguals, tots ens qualifiquem mútuament amb els mots «camarada», «company», «germà»... Mentida, mentida tot. Les paraules no compten per a res, se les emporta el vent. Són els fets, han d'ésser els fets, el procedir de cadascú de nosaltres, la forma de comportar-nos, el que té d'acreditar les nostres paraules. Altrament, hi sortirem perdent considerablement.

Fora, doncs, l'egoisme personal. A esdevenir veritables germans. Tots a la una. Pensem que sols la unió ben entesa ens autoritzarà per atorgar-nos tota aquesta sèrie d'adjectius que avui, Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General dissortadament, propalem sense més ni més, sense convicció de cap mena.

FREDERIC BALLIRANA.

El petit Joan

(Acabament)

—De bona gana, senyora Gener, si és que no l'hagués de molestar.

—Entra i seu, que amb prou feines et pots tenir dret.!

En Joanet entra a la casa. Mentre el marit descolla el cavall del carret i l'acondiciona a l'estable, la muller encén el foc i escalfa el sopar. Segut en una gran poltrona, el nen la mira com treballa. Darrera les pestanyes somnolents, mira també l'habitació, els vells mobles polits, les cortines blanques, els plats en rengleres uniformes. Tot es veu mol net i endreçat. I en Joanet pensa que en aquella casa s'hi deu viure molt feliç...

I la bona dona li diu: —Apa, menut, a taula! No tens gana?

Si en té, de gana, el pobre infant! I aquella bona olor de la sopa calenta! Només que mirant la sopera que fumeja, ja li passà la son. I assegut a la taula, la seva boca oberta deixa veure dues rengleres de dents àvides, que es daleixen per mastegar.

I quin sopar, pel pobre orfe! Un sopar de tres plats, amb postres i tot, com als bons temps en què vivien els seus pares. Aleshores la bona dona li diu:

—Ara, fill meu, a dormir.

S'enduu el nen a la cambra veïna, i mentre posa llensols i cobrellit a un petit llit de ferro que hi ha al peu del llit gran, en Joanet mira, sobre la xemeneia, mig ocult darrera un ram de crisantems, un marc fosc, dintre el qual es veu un rostre d'infant. I pensa:

—Es el seu nen. Quan el tenien, era petit com jo!

I el recorda quan la seva mare el duïa a missa, sempre ben vestit i ben educat. I es recorda, també, fa tot just un any, d'un bell enterrament resplendent

de ciris i olors de corones de flors, que l'havia encisat. Es recorda que les dones deien: —Es el nen dels Gener, el petit Joan, que ha malaltejat només que vuit dies. Pobra gent!...

La bona dona obre el llit, i crida a en Joanet:

—Apa, menut, que el llit t'espera!...

Amb quina delícia s'hi enfonsà dins els matalassos tebis! Que bé s'hi està, entre aquells llensols de fil, que fan olor de bugada i de pomes camoses! Tot seguit que s'hi troba, ja és en marxa cap al país dels somnis. La nit no li sembla pas llarga. L'endemà matí, quan un raig de sol rellisca per les cortines closes del llit, el desperta un besar sobre el front. Què podia ésser? D'ençà que era sol al món, ja ningú no el besava. I diu, amb els ulls closos, encara:

—Mare!...

Però tot seguit obre els ulls i rectifica:

—Dispensi, senyora Gener...

Però la dona el tornà a besar, i li diu:

—No t'haig de dispensar, fill meu, sinó tot el contrari.

La dona estava tota emocionada. Mentre el nen es vesteix, entra a la cuina, on el seu marit treballa, i li diu a mitja veu:

—No ho saps?... M'ha dit «mare»!

El pastisser aixeca d'un sol cop tota la pasta i la deixa caure tota d'un cop. Fa un soroll suau sobre la fusta de la pastera. Ramm!, ramm!... Es un home, i no es vol emocionar. Què li fa, que aquell nen hagués dit o no «mare» a la seva muller? I colpeja la fusta amb la pasta..., ramm!..., ramm!...

La pastissera crida en Joanet, i li diu:

—Vina a prendre la xocolata abans de posar-te en camí. Has dormit bé? Però encara no m'has dit com et deies...

—Em dic Joan.

Sentint aquesta paraula, la bona dona s'emocionà fins a fer-li saltar les llàgrimes. Es gira, perquè li cauen per les galtes. Torna a la cuina i diu:

—No ho saps? Es diu Joan!...

Ramm!..., fa el pastisser, colpejant la pasta. Hauria volgut, amb la seva actitud viril, demostrar a la seva muller que tant li feia que aquell nen es digués Joan o un altre nom. Però es va entendre, i deixa la pasta un moment amb el pretext d'anar a cercar més farina. La dona el segueix i el troba que s'eixuga els ulls. Ho vol explicar: —Aquesta farina em puja als ulls els dies que fa tramuntana...

Però no pot enganyar a la seva muller.

—Escolta: es diu Joan, com el nostre Joan que fa un any que dorm allí. Aquest no té ningú al món per a cuidar-se d'ell, i nosaltres, des de la mort del nostre fill, no tenim ningú per a estimar, ningú per a deixar la nostra casa! Jo no t'ho he dit mai, per no augmentar la teva pena, però des de que el nostre Joan no és aquí, ja no trobo gust al treball, perquè sempre penso: «I per què...» Em falta poder-me ocupar d'una criatura. Aquesta nit, escoltant el nen que respirava al nostre costat, em semblava tornar als bons temps d'abans. I quan aquest matí m'ha dit «mare», tot el meu cor s'ha trasbalsat. Que poc em costaria d'estimar-lo! Tinguem-lo a casa, no el traguem a fora, amb la pluja, i amb les sabates foradades!

La pluja de novembre, freda i persistent, colpeja els vidres de la casa.

El pastisser ja no procura amagar la seva emoció:

—Si això et pot aconsolar, tinguem-lo!... Sempre ens sobraran confits per a donar-li, si és llaminer, i serà una bona acció, que Déu ens tindrà en compte!...

Un somriure il·lumina la cara de la bona dona. Ella dóna una abraçada al seu marit, amb totes les seves forces. Després corre cap al nen, l'agafa amb els seus braços, i estrenyent-lo molt, li diu:

—Ara ja em pots dir «mare», per sempre més!...

Del Recull de FRANCESC ALAVEDRA.

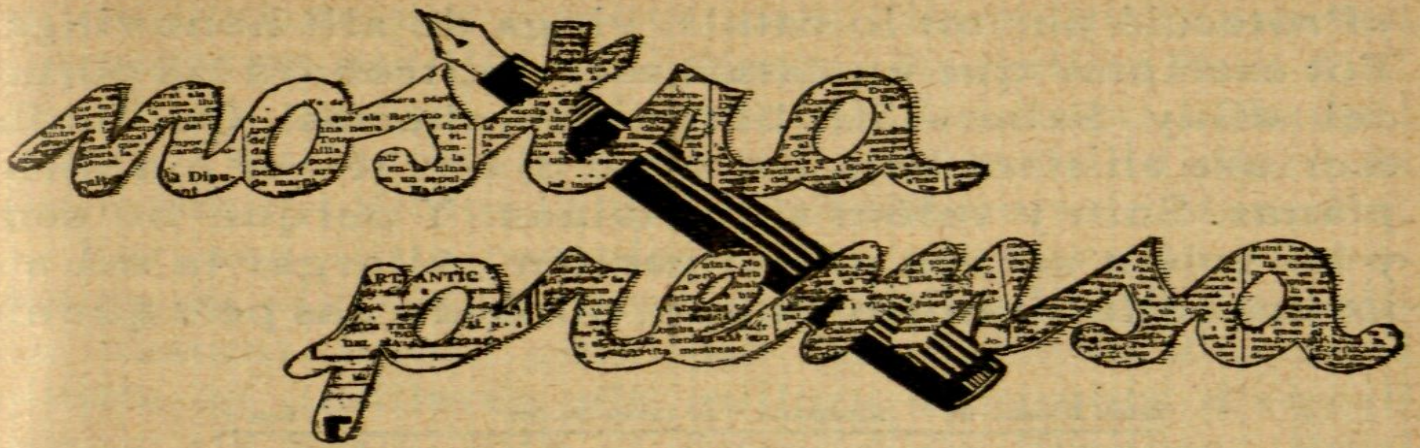
Anecdotari català

Amb motiu de la inauguració del pont sobre l'Ebre a les dues Mores, els veïns d'aquelles contrades obsequiaren amb un gran banquet al seu diputat, senyor Joan Caballé Goyeneche, a les quals gestions es devia la construcció per l'Estat del magnífic pont.

Naturalment, els brindis foren un continuat bombardeig d'elogis al seu representant en les Corts espanyoles.

Ja quasi al final va aixecar-se un riberenc que, copa en ma, digué:

—Tot el que heu preparat en honor del senyor Caballé Goyeneche, ho trobo molt poca cosa: làpides, monument, etc. Ell es mereix molt més. Proposo que se li faci un *mausoleu!*

Prensa Barcelonina Vuitcentista

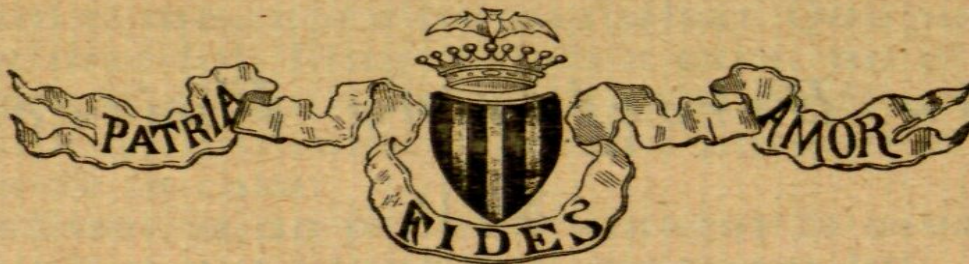
XVII

Any 1868

LO GAY SABER.—Des de l'any 1843, en el qual va aparèixer el periòdic «Lo Verdader Català», fins a l'any 1868, tots els periòdics escrits en la nostra llengua que veieren la llum en aquest període de 25 anys i els quals hem anat comentant en aquesta sèrie d'articles, són periòdics humorístics, sense cap ideari patriòtic ni cap orientació literària, els quals sols tenien per norma distreure i fer riure als seus lectors. En arribar el dia 1 de març del 1868, va sortir la primera publicació catalana que portava un caire de serietat i una vertadera orientació patriòtica, i la qual podem considerar la primera revista literària escrita en llengua catalana.

Ens dóna idea dels propòsits que animaven la redacció de «Lo Gay Saber», l'article titulat «Qu'aném a fer», publicat en el primer número, i del qual són els següents paràgrafs: «Aném a arrodonir un pensament que ja dúyam de temps, lo «Calendari Català», que quatre anys fa se publica, fou lo primer pas de nostra empresa, «Lo Gay Saber» es lo segón. No n'hi havia prou ab mostrar al poble, una sola vegada al any, los noms de sos poetes, no; era de tot punt precis felshi veure sovint, perquè coneixentlos a fons, arribés a poder distingir las bonas lletras catalanas de las dolentas» i ens senyala a continuació la síntesi del seu programa, que és el següent:

«Protecció per tot lo català, vinga de allí hont vinga. Tot escriptor que en català escriga, trobarà las portas del «Gay Saber» de bat a bat obertas. Qui vulla escriure en altra llengua, prou diaris té per omplirhi planas. Som y volém ser cataláns. Y perquè ho som y ho volém ser, en català parlém. Allargar la mà als joves que de tot cayre vingan, obrir un pas pels que als

LO GAY SABER.

PERIÓDICH LITERARI QUINZENAL

FET PER ESCRIPTORS CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS.

REDACCIÓ: Plaça de la Cega de la Boqueria, núm. 1, 1^a p^a. — ADMINISTRACIÓ: carrer de Caspe, núm. 63, p^a 3

Surt lo 1 y 15 de cada mes.—Preu: Barcelona 6 rs. trimestre, dut a casa; fora 9 rs, y al estranger 10.—Se suscriu en totes las llibrerias.

Un nombre sol 1 rí. y 'ls nombres atrassats 1 rí. y mig.— Los reclama a 1 rí. la ratlla pels no suscriptors y 1/2 los suscriptors.

SUMARI

Novas d' un ball popular, per Antoni Carro y Vidal.— Cuadro de costums catalanas, poesia de Na Maria Josepha Mossané, viuda de Gonzalez.— El Repartiment dels bens, de B. Ferré.— Lo Pastor, poesia de Geroni Roselló.— Vigatans y Botillers, novela de Na Maria de Bell Hock.— La nit de neys, poesia de Dolars Manser.— da de Mació.— Es un di historich critic sobre 'ls poetas del segle XIII, XIV y XI, de Joseph Fiter é Inglis.— A una senyoreta, poesia de Na Agnes Armengol.— Lo Compte Palati, poesia de C. Barallot y Falguera.— La honradesa premiada, de J. M. y L.— A Ausias March, de Eduart Olibar.— Novas

Un bon amich aficionat als llibres, me feu coneixe un' obra estampada l' any 1693 (1), dientme que hi trobaria alguna cosa escrita en català. Vaig fullejarla, y poch hi trobi: sols una ó duas poesias eran en lenga de la terra, y no 'm deixaren de bon tros satisfet. Mes, com se tractava de festes, y jo, á pesar de ma incompetencia, só aficionat á escorcollar tot lo que trobo referent á costums, volguí tindre la pacienciade cercar mes detingudament

NOVAS D' UN BALL POPULAR

ANTICH QUE HA DESAPAREGUT Y REFERENCIAS VELLAS D' ALTRES QU' ENCARA S' CONSERVAN.

En un libre, perdolent que sia, sempre hi ha alguna cosa de bo. No he sabut may açó qui va dirho; mes la sentencia ja fins es vulgar y casi estich per créurela acertada.

(1) - Glorioso triunfo de la esclarecida virgen, apóstol, é invicta protomártir Santa Tecla, patrona de la Fidelissima, Vnica, y Coronada Ciudad de Tarragona. En las grandes fiestas que se hizieron por el nuevo Rezado de la Santa, con Ritu de primera clase, y Octava para la Provincia Tarraconense, que concedió la Santidad de nuestro Beatissimo Padre Innocencio XII, que Dios guarde. Dedicóle á la mesma santa y le describió por orden del Illustrissimo y Reverendissimo Señor Don Fr. Joseph Sanchez, Arçobispo de Tarragona, Primado de España, etc. de su muy llustre Cabildo, y Augustia Ciudad de Tarragona, representada en su muy llustre Magistrado. El Reverendo Padre Jayme Vilar de la Compañia de Jesus, Maestro de Letras Humanas de la Provincia de Aragon.

Con licencia: En Barcelona, en la Imprenta de Rafael Figueró á los Algodoneros. Año 1693

Jochs Florals vagin, oferir un lloch als que fòra ja dels anys en que's combat ab fè per una englantina, vulgan aplegar-se baix nostra bandera, es lo que'ns proposèm».

El lema de «Lo Gay Saber» era «Pàtria, Fides, Amor», i el subtítol que portava, era tot un programa: «Periòdic literari quinzenal, fet per escriptors catalàns, mallorquins y valenciàns», puix la dèria del seu fundador i director, en Francesc Pelai Briz, era fomentar les relacions dels escriptors de totes les terres de parla catalana, per això va sapiguer procurar per al periòdic un quadre de col·laboradors mallor-

quins, valencians i provençals. Els primers estaven representats per Pons i Gallarza, Rosselló i Pere d'A. Penya; els segons, per Llorente, Llombart, Labaile i Iranzo, i els darrers per Mistral, Roumanille, Baró de Tourtoulon i Víctor Licteud, bibliotecari de Marsella.

Fer una llista completa dels redactors i col·laboradors de «Lo Gay Saber», seria feina llarga i ompliria bastant espai, puix per les pàgines d'aquesta revista hi desfilaren els millors escriptors d'aquell temps, els quals, sota la direcció de Francesc Pelai Briz i com a secretari de redacció en Josep Roca i Roca, comptaven un total de 24 redactors i 55 col·laboradors. Entre aquests darrers hi veiem Pilar Maspons i Labrós (Maria de Bell-lloch), Joaquina Santamaria (Anna de Valldaura), Rubió i Ors, Maspons i Labrós, Careta i Vidal, Riera i Bertran, Agulló i Vidal, Martí i Folguera, Rubió i Lluch, Bori i Fontestà, Ramon Bassegoda, i altres.

El contingut d'aquesta revista, tant pel seu esperit patriòtic com pel seu aspecte literari, és interessantíssim. Hi veiem diferents traduccions al català d'obres dels clàssics antics i moderns, com Homer, Sòfocles, Horaci, Goethe, Shakespeare, Chateaubriand; el «Calendari», de Mistral, traduït per Roca i Roca; la tragèdia d'Eurípides, «Lo Ciclop»; la «Història de Joan Fivaller», d'autor desconegut; la «Història dels Almogàvars», d'Antoni de Bofarull; un discurs de Jacint Verdaguer, llegit el dia 20 de juny del 1867, i molts altres treballs interessantíssims. Publicava, també, fulletó rel·ligable.

«Lo Gay Saber» sortia els dies 1 i 15 de cada mes, i des del número 21 apareixia cada vint dies; cada número constava de 8 pàgines a 2 columnes, tamany 312 × 206 mm. L'estampació va anar a càrrec de la impremta «El Porvenir», i des del número 28, de Celestí Verdaguer, carrer de Cortines, 15. El número solt, era venut a un ral i l'abonament costava, el mes, a Barcelona, 2 rals; a fora 2 1/2 rals, i a l'estranger, 3 rals. Des del número 31, el número solt va ésser venut a 1 1/2 ral.

Degut a l'estat de revolta en què es trobava Barcelona en aquella època, en Pelai Briz decidí suspendre la publicació del periòdic, i, per tant, l'últim número de «Lo Gay Saber» va ésser el 39, amb data del 10

de novembre del 1869, i en el qual la redacció s'acomiadava dels llegidors «en la confiança d'haver fet quelcòm útil a la bona causa catalana».

* * *

Després d'una pausa de vuit anys, el dia 1 de gener del 1878, va reaparèixer «Lo Gay Saber», dirigit pel mateix Francesc Pelai Briz, i gairebé amb els mateixos redactors i col·laboradors de la primera època, àdhuc amb la participació dels escriptors mallorquins, valencians i provençals.

Amb la mateixa orientació literària i patriòtica, comença el primer número amb l'article «Lo que volèm», i en el qual ens diu la redacció que per a satisfer les veus amigues que demanaven tornar a veure «Lo Gay Saber», vol tornar a la palestra, que la seva bandera serà la «catalanista de bona llei, sota'ls plechs de la qual hi caben totas las aspiracions nobles y totas las escolas literàrias, ab tal que no estigan renyidas ab lo bon gust... Venim a unir; no a separar. Tots plegats podém fer molt; esbarriats, dura fóra la tasca y los beneficis migradíssims. Nostre lema diu prou lo camí que devém seguir».

Com en la primera època, «Lo Gay Saber», era també quinzenal i sortia els dies 1 i 15 de cada mes. Constava de 12, 14 o 16 pàgines a 2 columnes, tamany 342 X 150 mm. Fer una relació de les impremtes on fou estampat aquest periòdic seria feina llarga, puix durant aquesta segona època va canviar deu vegades d'impremta. El preu de l'abonament trimestral era, a Barcelona, 6 rals; a fora, 8 rals, i a l'estranger, 10 rals. El número solt era venut a un ral.

Des del dia 15 de setembre del 1882, fins el 1.^r de febrer del 1883, va restar suspesa la publicació de «Lo Gay Saber», reapareixent en aquesta darrera data amb major número de pàgines, però sortint sols una vegada al mes.

Amb tot i el brillant estol de col·laboradors que tenia el periòdic i els interessants treballs que publicava, «Lo Gay Saber» no cobria les despeses del tiratge, i, per tant, en Pelai Briz tenia de cobrir el dèficit que produïa la revista, puix sols comptaven amb uns

tres-cents subscriptors; per això el seu director decidí suspendre la publicació del periòdic, i el dia 20 de maig del 1883 va sortir el darrer número, en el qual el seu fundador publicava un article dirigit «A nos- tres llegidors» en el qual deia: «Molts enemichs s'ha guanyat «Lo Gay Saber» en sa darrera campanya; però enemichs de la lley dels seus, honran a la publicació qu'els té. D'ells nos despedim avuy no ab lo definitiu «Adeu» sinó amb lo temporal: Fins a un altre dia».

JOAN TORRENT.

Anecdotalari català

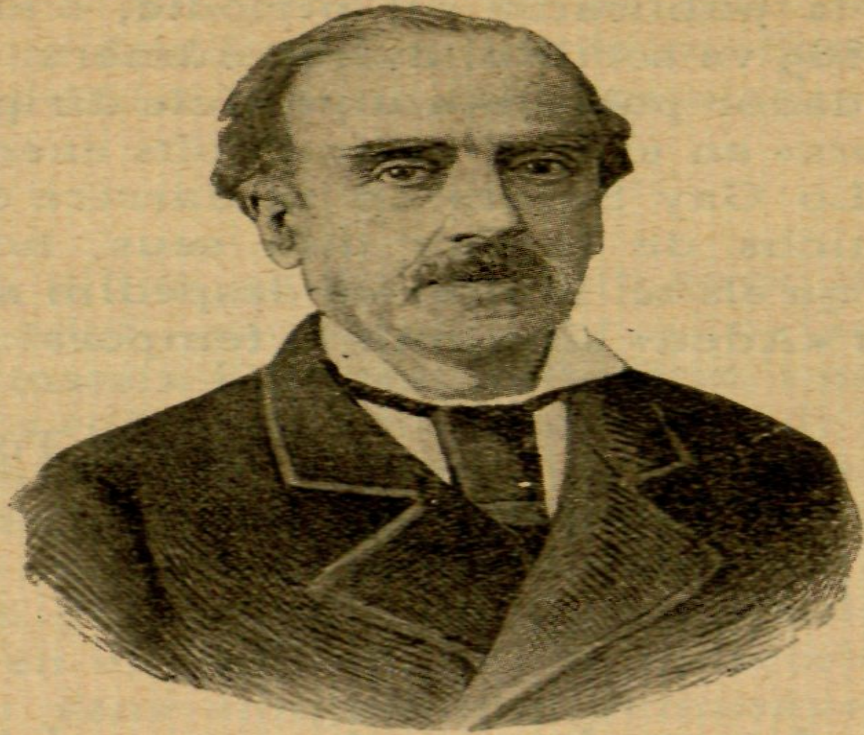
L'erudit historiador, Pròsper de Bofarull, era l'arxiver de la Corona d'Aragó.

Un any, el rei Ferran VII, volgué visitar dit arxiu, que aleshores estava a l'Audiència.

En arribar el rei a la galeria gòtica, va encendre un cigar i va dirigir-se a l'arxiu. Bofarull va interceptar-li el pas amb aquestes paraules:

—«Señor: por reales órdenes que rigen todavía, está prohibida la introducción de lumbre en el Archivo de la Corona de Aragón, conminando a los contraventores con ciertas penas civiles, y si el rey no me dispensa del cumplimiento de estas órdenes, no podré consentir que S. M. penetre con el cigarro encendido».

Ferran VII va fer mitja rialla i llançà el cigar al pati, entrant després en aquell preciós dipòsit de la Història del Regne d'Aragó.

CATALANS NOTABLES

*Antoni de Bofarull
i de Brocà*

AQUEST brillant literat i erudit historiador, tot-hom el coneix, doncs així sempre ell signava, amb el nom propi, vulgarment dit de pila, d'Antoni; i malgrat això, no s'anomenava Antoni, sinó Carles, de primer nom, el d'Antoni, era el segon. ¿Per què silenciava el primer, fent prevalèixer el segon? La raó és, que no essent simpatitzant amb el moviment carlista, i a fi que no el confonguessin amb els addictes al rei Carles, que molts d'ells tenien el nom patronímic del mateix, no volgué que ningú sapigués el seu primer nom de Carles. Aconseguí aquesta finalitat de tal manera, que si no fos per les notes del seu enterrament i funerals, en les quals consta davant del nom d'Antoni una C., no es sabria el seu primer nom.

Com que tothom el coneix per Antoni—familiarment també se l'anomenava així—no hem consignat Carles de Bofarull, sinó Antoni, a l'encapçalar aquesta biografia.

Va néixer a la capital del Baix Camp, Reus, el dia 4 de novembre del 1821, festivitat de Sant Carles; per això, segurament, se li posà per patró aquest nom.

A la Universitat de Barcelona, cursà dret civil i canònic. Fundà i dirigí un periòdic satíric titulat «El Hongo»; publicà moltes notes de crítica teatral, amb el pseudònim de *Lo Coplejador de Moncada*; es donà a conèixer com a poeta, escrivint al «Diario de Barcelona» i a «El Sol»; publicà també articles i estudis de caràcter històric.

Antoni de Bofarull va ésser un dels més entusiastes defensors de Catalunya, figurant entre els primers catalanistes i prenent part molt activa en el renaixement de la nostra llengua materna. «Los trovadors nous», col·lecció de poesies catalanes que va publicar-se sota la seva direcció, contribuí en gran manera a despertar l'afició a la parla catalana i precedí de poc temps a la restauració dels Jocs Florals.

L'any 1858, un grup de literats catalans, entre els quals hi havia En Bofarull, acordaren fer ressorgir la poètica festa *, de la que en va ésser secretari del primer Consistori de Mantenedors, i després president del mateix.

Té publicades, entre altres, les obres següents: «La lengua catalana considerada históricamente», «Origen y desarrollo de la lengua catalana hasta nuestros días» (1864). «Crònica catalana de Ramon Muntaner» (text original i traducció castellana).

A més de diverses poesies en català, moltes d'elles premiades en els Jocs Florals de Barcelona, publicà,

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

* Vegi's CURIOSITATS DE CATALUNYA, any I, núm. 18, l'article «Els Jocs Florals».

en català, la novel·la històrica «La horfaneta de Menargues».

Estrenà al Teatre Principal de Barcelona les seves obres: «Pedro el Católico, rey de Aragón» (1842), «Roger de Flor» (1845) i «Medio rey y medio vasallo».

La seva laboriosa existència, tingué el repòs que necessitava a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

En castellà va escriure diversos estudis sobre punts històrics, i la «Historia crítica de Cataluña» que comprèn diversos volums i per a la qual utilitzà les moltes investigacions que havia fet a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, havent-hi empleat més de 42 anys.

Fem constar, que era tanta l'afició i entusiasme, estava tan compenetrat i tenia una gran estimació a l'esmentat Arxiu, que malgrat haver-se'l jubilat de la seva assistència, continuava anant-hi cada dia. I a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, lloc preferent de la seva vida, hi morí accidentalment el 12 de febrer del 1892, per haver-li vingut, pocs dies abans, un atac de feridura.

Pertanyia a l'Acadèmia Barcelonesa de Bones Lletres i tenia altres vàries distincions que li havien estat concedides pels seus mèrits literaris.

Fou un català de cor, i patrici benemèrit.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

AFORISMES I PROVERBIS

A la plaça no donen res de franc.

A casa s'està molt bé.

Alaba't, ruc, que a fira et duc.

Ahir pastor i avui senyor.

Amb bona mar tothom és bon mariner.

A boca tancada no hi entren mosques.

Un català per terres aragoneses

VII

C A S P

DIUEN que la veritat és una virtut. Si és així, nosaltres serem virtuosos en excés dient que Casp no ens ha fet l'efecte que esperàvem. En baixar del cotxe que ens hi ha dut des de les contrades de Terol (que Casp és a les comarques de Saragossa), el fervent desig de poder dir que aquesta ciutat ens agradava a pleret ho hem hagut de deixar al fons de la nostra ànima per un altre dia; pel dia que puguem veure una població més freturosa de dur una vida neta, pulcra, com cal. I no és que vulguem dir que no ens ha agradat Casp. Ben lluny d'això. El que passa és que Casp ha estat objecte de massa propaganda a estil americà, una propaganda que els mateixos americans en diuen *bluff*. I per això no ens ha pogut agradar Casp, a desgrat de la seva història i del seu Compromís famós.

Aquesta ciutat de les terres saragossanes té, per a nosaltres, un punt d'atracció irresistible; és l'Ebre, del qual ja en parlàrem al seu degut dia. Es meravellós el pas d'aquest riu llegendari al costat Oest de la població vetusta i anacrònica. I per acabar de donar-li una bellesa gairebé selvàtica, només hi mancava el riu Guadalopec, que desguassa per la banda Sud de la susdita localitat, provinent de Castelseràs.

Venint d'Alcanyis per l'Oest, les hortes completen la rotllana de camps curosament treballats que es troben a banda i banda del riu tantes vegades esmentat, i que s'extenen per tots els punts cardinals i a uns quants quilòmetres de la ciutat.

Si no fos per això, que per a nosaltres té un cert contacte amb les coses de Catalunya, diríem que ens han enganyat d'una manera despietada en fer-nos l'elogi desmesurat del Casp històric. El seu castell

—una cosa que potser algun dia se'n degué dir castell, perquè ara no en conserva de tal cosa només que l'aparença—, mig destruït com està, més que reviure records, el que fa és una cosa molt semblant a llàstima; i no volem dir, amb tot, que rebentem la fama de Casp, tant històricament com geogràficament, ans el contrari, sinó que volem ésser sincers i, per tant, virtuosos dient la impressió que ens ha causat aquesta localitat a la primera vegada de veure-la, sense deixar-nos guanyar pels impressionismes de les coses contades. I fora d'això, Casp ens ha agradat qui-sap-lo, perquè no l'hem mirat sota el prisma del «que en diuen», sinó d'acord amb el que han vist els nostres ulls.

JOAQUIM GRAU LATORRE.

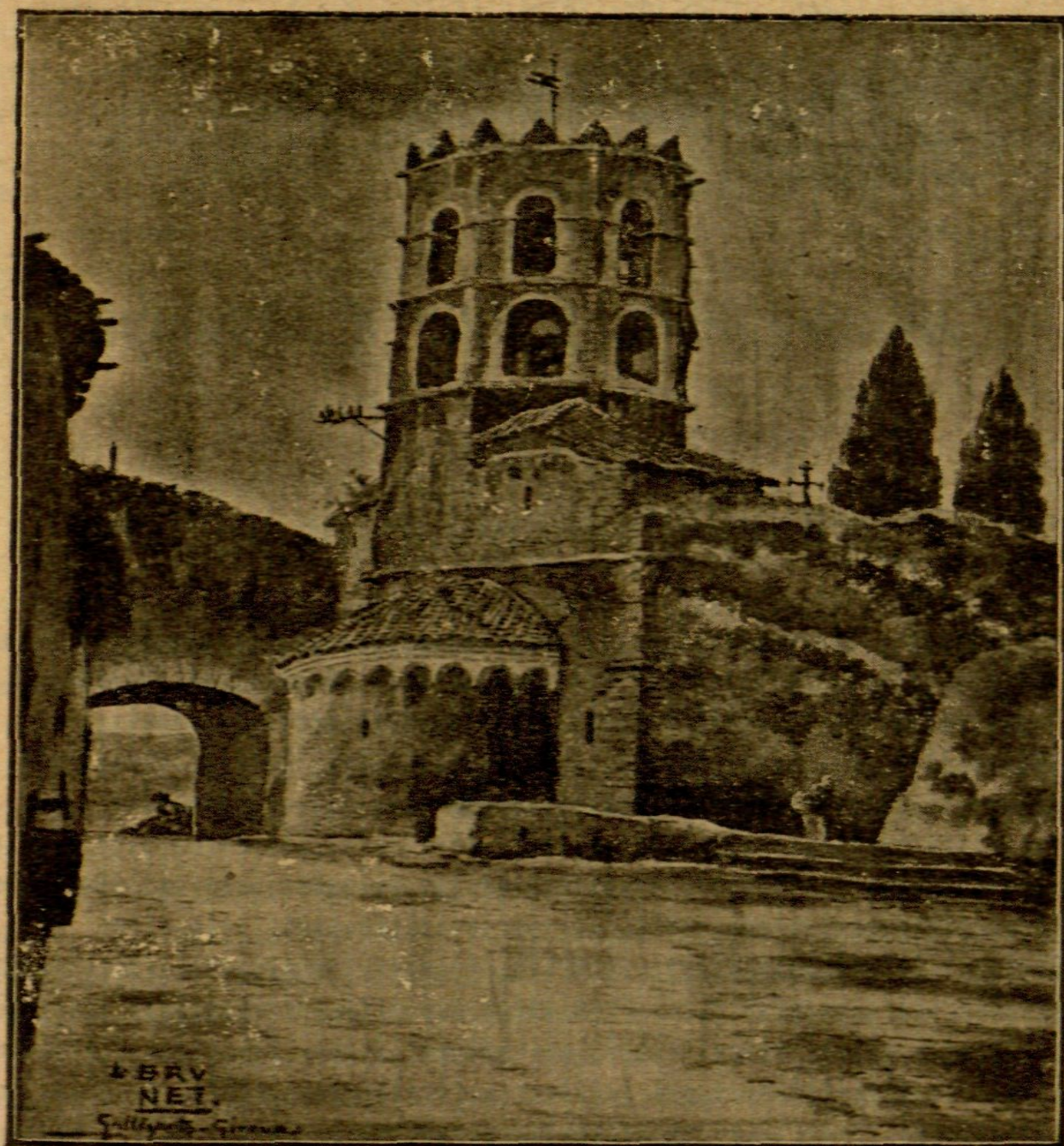
LOCUCIONS POPULARS

—

«*Ai!, quan baixi l'alcalde de la Roca!*»

Es nova de trinca aquesta frase. I sols coneguda a una part del Vallès Oriental. O, més especificat, únicament en els pobles que *toquen* el Besòs. Contem que el seu origen és aquest: Al llit d'aquest riu, en un temps llunyà molt caudalós, però de fa temps sec, encara que les seves vingudes siguin sonades, els veïns dels pobles que hem alludit, sobretot els de la banda de la Roca, s'hi posaren a fer hortes i més hortes, talment com si el riu no fos tal cosa; i l'aigua —l'escassíssima aigua que baixa— era acaparada per aquests pagesos d'ara. Uns altres veïns, dels pobles de més avall que aquests, es queixaren de l'acaparament, perquè allò significava que les seves ribes no es veurien netes i podrien convertir-se en greus focus d'infecció. Però la queixa fou estèril. Se'ls contestà que *nonis*. I aleshores, un exasperat protestatari, ja no sabent què argüir més, digué: «*Ai!, quan baixi l'alcalde de la Roca!*» —referint-se, naturalment, a la força de l'aigua en els seus cops amagats. I la frase ha quedat consagrada...—J. G. L.

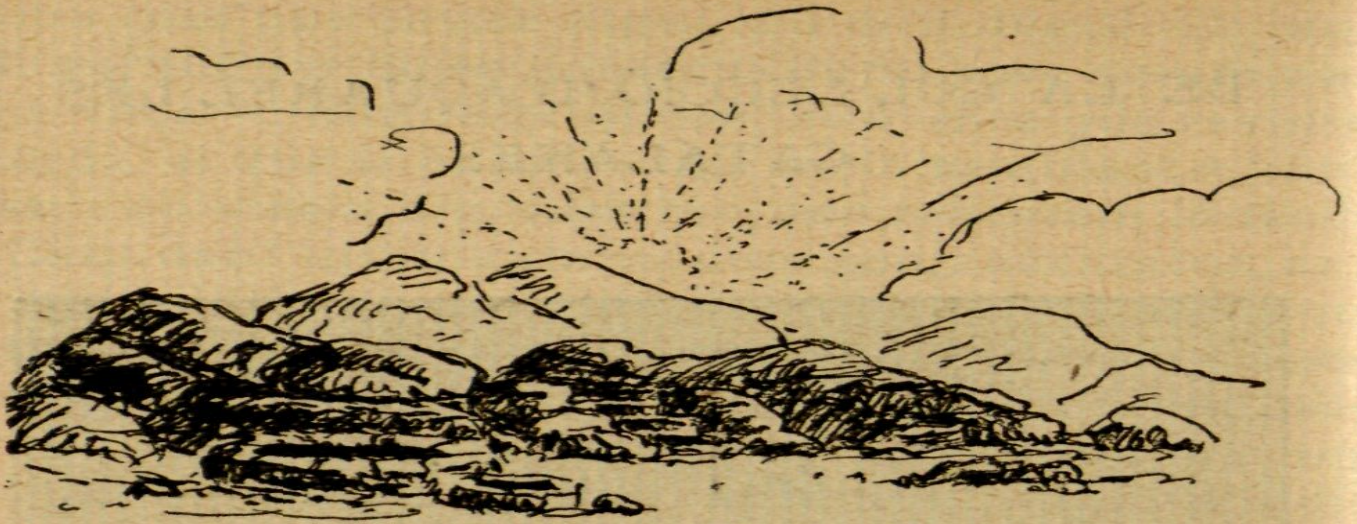
DE LA COL·LECCIÓ D'AQUAREL·LES
CATALANES

Un aspecte de Galligants (Girona).

*(Nota pictòrica del natural,
per Llorenç Brunet).*

UB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

Les muntanyes de Catalunya

XXXVIII

CASTELLAR D'EN HUCH

ITINERARI, aquest que descrivim, molt interessant. Si bé podríem descriure el de Ribes a Nava i el Coll de les Fontetes, fins a Castellar, descriurem el de Núria, que passant pel Pla de les Salines i el d'Anyella, ens portarà a Castellar d'en Huch.

Per no repetir els camins que ja han estat descrits, ens situarem, per a començar la ressenya, al Pas dels Lladres, descrit en números anteriors.

I des d'aquest lloc ens dirigim, segons l'itinerari anterior, al Padró del Pla d'Anyella, i d'aquí seguim el camí de Puigcerdà a Castellar d'en Huch, deixant el camí de La Pobla de Lillet a la dreta. Més endavant, seguim un corriol mig esborrat per l'herbei que ens mena a travessar, en direcció S.O., l'hermós Pla d'Anyella, rioler i rublert d'intensa verdor a l'estiu, i completament emmarletat d'una atapeïda llençolada de neu, durant tota l'hivernada. En el seu temps, està completament animat en la bona estació per a les ramades de bestiar de tota mena; especialment, s'hi troben: vaques, eugues i ovelles. Es un pla magníficament enquadrat, amb lleugeres ondulacions, ensems que és riquíssim en fresc herbei per als pasturatges.

on es gaudeix altament de les visions muntanyenques més pures; ramades intenses de bestiar pasturen tot remugant, cercant la frescor de l'herba, i el pastor se'ls mira, els contempla mig embadalit...

Nosaltres professem un pregon respecte a tota aquesta gent típicament pagesa, que els tenim com uns símbols; ells es creuen, amb tota la seva senzillesa, que no tenen en el món cap importància, i nosaltres veiem en ells uns homes molt útils, ja que es cuiden de pujar tot el bestiar, que després nodreix els mercats de la nostra terra.

I quan tots els ramats, amb les seves pàgines típiques, han abandonat el Pla, per entrar la tardor, aleshores, quan la muntanya queda deserta, i no s'hi sent el remugueig tan característic del bestiar, és quan s'hi veuen els isards que travessen lleugers el Pla, per a recórrer tota la carena pirenenca que va des del Puigmal a la serra del Cadí.

Es troben, en el Pla d'Anyella, dues jaces per al bestiar, amb les seves corresponents cabanyes per als pastors; una en la part més alta, i l'altra en el Clot del Rigart, corresponent, una als ramats de xais, i l'altra per a tota la vacada.

S'estén el Pla, entre el cim del Ginebrar al nord nord-est, el Padró del Pla d'Anyella al nord, la Costa d'en Huguet —estribació del Puigllançada— a migjorn.

Travessem el cim del Rigart, i anem cap a La Font Ferri, situada a 1.740 metres d'altitud. La seva aigua és molt freda i lleugerament ferruginosa, notant-se molt escassament.

Es poc estimada pels pastors, perquè, segons ells, diuen que necessita molt de *coixí*, perquè *corromp* de seguida tot allò que es pren.

No obstant, contra l'opinió dels pastors, aquesta aigua és una de les millors de tota aquesta muntanya, essent, ensems, molt bona per a fer agafar gana.

Al cap de poca estona, comencem a pujar el Coll de la Creueta, de 1.820 metres d'altitud, situat entre el tossal de la Pleta Roja a llevant, i el Pla Baguet a l'oest. Es partió de les aigües del Fresser, pel Rigart, i el Llobregat.

Anem baixant del Coll, i a cada instant es divisen

nous i extensos panorames per aquest indret, que remarquen, si més no, els llindants aiguavessos del Llobregat.

Passem per la font del Boix, molt abundosa i ben acondicionada, al peu mateix d'unes pintoresques roques, d'aigua molt freda i nutritiva, que dóna naixement a una de les tantes torrenteres que des-
emboquen al Llobregat.

I amb cinc minuts escassos, fem l'ascensió al Collet del Roc d'en Batlle, des d'on s'albira, en forma molt festiva, la silueta de Castellar al fons. El Collet està ple de cingleres i grossos penyalars, que s'han de travessar per a poder visitar la formosa cova de Segura, o dita també La Tuta. Es aquesta d'una profunditat de terreny molt gran, i alta en el seu interior. La seva llargària és d'uns dos quilòmetres, amb una amplada que oscila entre els 4 i 12 metres; té una alçada, en certs llocs, de 7 a 8 metres; no s'hi noten vestigis d'estalactites. Forma en el seu interior, dues galeries; en una d'elles es fa notar la Roca del Bisbe, on, amb molt bona voluntat, es pot veure la figura del seu nom.

Des de temps endarrera, quan la invasió dels sarraïns, va ésser habitada, servint d'acolliment als cristians, refugiats en aquestes serres, des d'on emprengueren la reconquesta de la terra llur.

Actualment, a voltes, i en casos molt comptats, hi tanquen el bestiar.

Sortim de la cova, i en el Collet ens orientem en direcció a l'est, que amb una hora escassa ens portarà al terme de la nostra excursió.

Passem pel veïnat de l'Arola, que es troba esglaiat en el pendent de la serra, i després de travessar la torrentera de La Rivereta, arribem al veïnat de La Rivera, raval de Castellar.

Arribem a Castellar d'en Huch, poble d'uns 970 habitants, a l'alçada de 1.405 metres, inclòs a la comarca barcelonina.

La seva situació és tan original com pintoresca. Està en la mateixa forma d'amfiteatre prop dels espadats cinglats anomenats Els Balsos; vers migjorn, el terreny està en suau decliu cobert de prats verds i festosos.

Les seves cases arrengrerades en ampla i corbada línia, estan posades a tall d'ampla graderia, i dominades per les rectes cinglateres i l'antic castell d'en Huch de Mataplana, mentre que les aspres crestes pirenenques reclouen l'espai de manera magnífica.

* * *

Al proper número us parlaré d'una excursió a Les Fonts del Llobregat.

V. NADAL I RIBAS.

Les poblacions més importants de Catalunya

SEGONS el cens del 1936, les poblacions catalanes que ultrapassen els deu mil habitants —excepció feta de Barcelona— són les següents:

Badalona	47.929	habitants
Figueres	14.738	»
Girona	24.050	»
Granollers	14.053	»
L'Hospitalet del Llobregat	48.540	»
Igualada	15.490	»
Lleida	36.119	»
Manresa	36.478	»
Mataró	28.804	»
Olot	12.574	»
Reus	27.417	»
Sabadell	48.774	»
Santa Coloma de Gramenet *	16.670	»
Tarragona	31.412	»
Terrassa	47.416	»
Tortosa	37.023	»
Valls	11.006	»
Vic	15.398	»
Vilafranca del Penedès	10.204	»
Vilanova i la Geltrú	17.494	»

* Aquest era el nom del municipi quan es confeccionà el cens; ara se'n diu Gramenet del Besòs.

De la sardana

D'UN quant temps ençà sovintegen les audicions de sardanes en diferents indrets de la nostra ciutat. Els amants de la dansa empordanesa poden esplaiar-se ben sovint, elevant llurs cors a l'espiritualitat que la sardana sempre porta aparellada. Vertaderament lamentable és, que en mig d'aquests sacerdots amants de la puresa de la sardana, s'hi apleguen altres persones que no senten cap amor per ella, i sols entren a les rotllanes per bromejar, i com a conseqüència lògica ballen de qualsevol manera, sense ordre ni concert, com es diu vulgarment.

Els que procedeixen d'aquesta manera són uns inconscients que més els hi valdria no haver nat a Catalunya. La sardana, segons la meva manera de pensar, deu ballar-se amb vertadera devoció, i escoltar-se fervorosament.

Cada vegada que, com amant de la nostra dansa, assisteixo a una audició, em sento ferit en la meva dignitat, en veure que a Barcelona, poble d'esperit sumament cultural, hi ha encara tanta incultura.

Quantes vegades he pensat, entre mi, que deuríem imposar-nos com un deure, foragitar dels llocs on es dansa, aquests sacrílegs.

No en dubteu, amics lectors, la música de la sardana és altament espiritual, i ens fa sensibles a les més delicades impresions, a les més delicades emocions del compositor, i sempre ens comuniquen aquell agredòlç que gairebé sempre respira.

Tots els forasters que visiten la nostra terra admiren la nostra dansa nacional, i la consideren com es mereix. I, en canvi, nosaltres, fills de Catalunya, som els primers de profanar-la. Nosaltres, que deuríem tenir un viu interès d'eleva-la cada dia més i més, som els primers que la rebaixem. Això, amics, no ho podem permetre. Com a catalans de cor tenim de considerar la sardana com un símbol de la nostra terra, i hem de procurar fer-li assolir un lloc preeminent en el folklore universal.

MANUEL SERRAT I PUIG.

AFORISMES I PROVERBIS

Res esperis mai de mal, quan un home és formal.

Casa d'orenetes, molta sort i amoretes.

Sap més un qui sap, que deu que cerquen.

Bocí per força, fa de mal engolir.

Val més deixar als enemics, que manllevar als amics.

Qui té la intelligència, té la força.

Qui compra el que no necessita,

té que vendre's el que necessita.

Estimeu-vos com a germans,

mercadegeu com a estranys.

Qui masses feines vol fer, acaba per no fer res.

Casoris amb condicions, motius de separacions.

De menjar més del que es té, el dejuni forçós ve.

Per vestir i no gastar gaire,

s'ha d'anar a casa el drapaire.

Home previngut, no és vençut.

Quan madura la magrana, la vinya pren molta ufana.

Tornar favor per agravi, és procedir d'home savi.

Pot més Déu, que tots els diables.

A qui no parla, Déu no l'ou.

Qui no té virtut, és un perdut.

Qui camina mal camí, no farà pas bona fi.

Déu fa sortir el sol, per a tothom qui el vol.

Amb les glòries, s'obliden les memòries.

Per tenir un secret segur, ha de dormir sols amb tu.

El nas brut de xocolata, fa molt porc, parlant en plata.

Quan no ajuda la ventura, saber sofrir és cordura.

Cap sense cervell, no vol guia ni consell.

Agutzil descuidat, lladre a cada mercat.

Val més casar-se, que cremar-se.

Quan Déu ho vol, sense núvols plou.

De pare músic, fill ballador.

Creixen els infants, creixen els treballs.

Recull de F. ALAVEDRA.

Anecdolari català

TROBANT-SE, el general Prim, en una taula d'un restaurant del Boulevard des Italiens a París, va notar que a la taula del costat hi havia un mariscal francès amb el seu ajudant, comentant la retirada de Mèxic d'En Prim, i escometent-lo de tal manera que no parava de dir mil pestes de l'esmentat general. Aquest s'entretenia fent boletes de pa mastegat i les hi tirava dissimuladament a la cara.

El mariscal manà al seu ajudant que interrogués al desconegut veí sobre l'objecte d'aquell original atac, a la qual cosa es negà En Prim, i manifestà que únicament contestaria al mariscal.

Molt orgullós, aquest, es dirigí al seu contrincant. Entaularen conversa, que cada moment s'anava agreujant més, creient-se el francès que parlava amb un qualsevol, fins a l'últim que es canviaren les targes.

En llegir el mariscal el nom d'En Prim, es quedà pàllid, mes la cosa ja no tenia remei, i a l'endemà tenia lloc el desafiament a floret al bosc de Vincennes.

El mariscal, que tenia fama de gran duelista, tirava a matar, mentre En Prim s'entretenia en fer-li saltar els botons de la guerrera. Quan ja li va fer saltar tots els botons, tirà el floret, i dirigint-se al mariscal, li digué:

—Consti que no us he volgut matar, perquè m'haveu fet llàstima, i, una altra vegada, mesureu les paraules, quan parleu...

Joc de paraules

Tinc una son, una gana i una set,
que ni dormo, ni menjo, ni bec;
si dormia, menjava i bevia,
la son, la gana i la set se'm passaria;
però com que ni dormo, ni menjo, ni bec,
no em fuig la son, la gana i la set.

Jo no sé quina fóra la paraula

Jo no sé quina fóra la paraula
que entrés més aviat dins el teu cor...
Miser el verb que només sap la faula
expressar, no dient mos somnis d'or!

Amb l'esperança de trobar-la un dia
passaren anys sens dir-te el meu neguit,
fins que vingué altre Amor cercant aimia
i amb verge flama va abrusar-te el pit.

Solament un esguard va fê el miracle,
—oh vencedor de l'imponent obstacle!—
jo que, cercant el mot més eloqüent

la gràcia no copsava del moment!
No hi ha paraula com el foc d'uns ulls,
que venci de l'amor tots els esculls.

GUERAU MUTGÉ I SAURÍ.

Elogi del saber de la pagesia

ALGUNES FRASES QUE EL BLAT I L'ORDI HAN
PROPORCIONAT AL LLENGUATGE

DEL llavis de la gent pagesa en brollen paraules sàvies, a raig fet, que són l'admiració de la gent senyora, la qual àdhuc se n'assimila frases, dites i comparances, que donen major relleu a les idees que expressa. Sovint hi entren els elements que rodegen el pagès.

Són valors universalment acceptades. Se n'ha dit ciència popular, que al poble li és infusa; són lliçons de l'experiència, trameses de pares a fills. Es el que modernament s'ha nomenat *Folklore*.

Del camp immens que ens ofereix el folklore pagès, en volem arrencar uns brotets només per a testimoniar l'afirmació abans indicada.

El blat i l'ordi obtinguts pel pagès a costa d'un llarg bregar, han proporcionat al llenguatge unes expressions auxiliars que enriqueixen o arrodoneixen sempre el símil.

Volem expressar les excel·lents qualitats d'una persona d'aquelles que no tenen fel amarg, i diem: «— *És blat de bona lluna*», puig el pagès que ensopega la sembrada, cull abundantament.

Parlem de la inconstància, del poc que hom s'ha de fiar de les apariències, de la necessitat de no ésser impacients, i diem:

«No es pot dir blat,
que no sigui al sac,
i encara ben lligat.»

Puix una collita, per bona que es presenti, està subjecta a mil contingències que poden esguerrar la granaor, que els pardals l'aturmentin molt, que pot pedregar, que les pluges poden fer malbé, que pot mullar-se-li la batuda i fer el que a Urgell en diem *panada*, la qual cosa pot portar, com a conseqüèn-

cia, que el blat es grilli, i tantes i tantes altres contrarietats.

Diem d'un capcigrany, o sigui d'una persona que té poc seny, que «*té tot el blat en herba*», això és, res de profit, cosa que podria ésser una esperança.

En sa variada nomenclatura de blat, xeixa i forment, diem, en voler elogiar una cosa fent-la superior a tota comparança: «—*Això és xeixa*», és a dir, la flor de la flor dels cereals, ja que és sabut que quan al blat se li associen llavors d'altra mena, perd el nom per a donar-lo al cereal que s'hi barreja: així, es diu *cegalós* a la barreja de blat i *cegol* o *cegle*, i es diu *ordiós*, a la barreja de blat i ordi, dient-se d'una cosa impura que és un *cegalós* o un *ordiós* per a denotar que no té les condicions desitjades.

Si volem denotar que algú ha trobat sabata en son peu, o el que és igual, que ha trobat el càstig merescut i li ha sortit malament una cosa, diem «*que el blat se li ha tornat orb*», o sigui que se li ha follat, no li ha arribat a fi de bé.

* * *

L'ordi ens ofereix també algun exemple ben estimable:

«*No hi ha ordi que no es piqui*», equivalent a dir, de més alts en cauen; no es pot estar massa confiat, perquè un contratemps ve quan un menys s'ho espera. Igual que l'ordi, es conserva bé si està ben acondicionat, però pot fer-se malbé, pot picar-se.

Com l'ordi sol fer-se en terres de secà, es considera conreu anyívol: l'un any tot, l'altre res, segons com li vénen les pluges de primavera.

L'aforística ens ofereix algunes mostres de ço que diem:

«Per Sant Jordi,
l'espiga és a l'ordi.»

o bé:

«Per Sant Jordi,
espiga l'ordi.»

regla general, i mal va quan no s'esdevé així; per això diu una altra:

«Per Sant Jordi,
vés a veure l'ordi,
i si l'ordi no fuig,
fuig tu.»

Això és, si no espiga per Sant Jordi, és collita esguerrada, el temps no l'ha acompanyat.

En canvi, pot la creixença fer concebre esperances:

«Per Sant Jordi,
visita ton ordi,
si en veus una espiga ençà
i una altre enllà,
torna-te'n a casa
que prou ordi hi ha.»

Però si el sembrat és magristó, i ve endarrerit:

«Si no plou per Sant Jordi,
tururut ordi.

D'aquesta inseguretats en la sembra de l'ordi ens en dóna prou idea ben clara aquell plany amorós d'un dissortat:

«Fa set anys que sembro ordi
i no el puc arreplegar,
la mare sempre m'ho diu:
— Com caram t'has de casar!»

* * *

El tema és llarg i abundós. Del blat i de l'ordi en surt palla, pa, etc., i cal que sense allargar-nos massa recordem qualques exemples que n'han sortit.

Tenim comparances com aquestes: «lleuger com una palla», «cercar una agulla en un paller».

«— Frega-li l'esquena amb palla d'ordi», es diu a un que ha fet una taujanada, i també: «— Dóna-li palla».

Volem significar el que pot la constància, quan diem: «— Moltes palles fan un paller».

«Ésser més bo que el pa», o «ésser un tros de pa», implica fer l'elogi més complet d'una persona.

Quan diem d'una persona que «—*Amb el pa a les mans es moriria de fam*», donem a comprendre que es tracta d'una persona apocada, que «no és bona ni per a treure el ruc d'un blat».

«*No tenir un pa a la post*», indica una suma pobresa.

Amb l'aforisme «*no té pa, i vol criar ca*», es censura als que estiren més la mànega que el braç, als que fan despeses per coses supèrflues i no tenen prou per a viure.

El «*qui no te pa, moltes se'n pensa*», equival a allò de «*intellectus apretatus discurrit*».

«*Les penes amb pa, fan de bon passar*», això és, les contrarietats són soles a donar turment, si no cal pensar en el «*nostre pa de cada dia*», que, com diu l'Església, «*en nom de pa s'entén tot el demés*».

VALERI SERRA I BOLDÚ.

AFORISMES I PROVERBIS

Arbre sovint trasplantat, no posa rels.

D'un arbre caigut, tothom en fa llenya.

Qui té art, va a qualsevol part.

L'alegria allarga la vida.

El morter sempre fa pudor d'allis.

Bo, bo (o massa bo), vol dir ase.

El que és bo al fetge, és contra la melsa.

Càntir nou fa l'aigua fresca.

Busca la perduda.

Allà on vagis, dels teus hi hagi.

A bodes em convides.

A l'estiu, tota cuca viu.

A casa no hi porten res.

Al cul del sac es troben les engrunes. -

Més enramades

A les noies feliuenques de Guixols.

EL pulcre escriptor Antoni Flotats ens conta un esplet de tradicions i costums que, malgrat prevenir de temps reculats, avui, encara, algunes d'elles, es conserven amb tota la ufana, com són les enramades.

Principalment, aquestes pràctiques tradicionals, acostumen a ésser de caire amorós i, per tant, els protagonistes són les flors i la joventut.

Un d'aquests pomerets folklòrics que desperten una curiosa atenció, són les enramades, establertes en moltes comarques catalanes.

El temps destinat a fer enramades, és reservat exclusivament al mes de maig i també durant tot l'estiu. A continuació descriu Antoni Flotats, el seu desenrotllament.

«Quan un o més fadrins volen palesar llur agraïment vers una donzella, per les atencions tingudes en el curs de l'any, es solen reunir els interessats, i, aportant cada u les flors més delicades i flairoses, fan una enramada, dintre la qual s'hi sol posar un paper amb un vers o unes frases de dedicatòria a la fadrina predilecta.

»Aprofitant la quietud de la nit, agafen l'enramada i es dirigeixen a casa la donzella, i amb

l'ajuda d'una canya llarga, la posen curosament a la barana del balcó o en un finestral.

»L'endemà, és clar, el primer que es lleva a la casa afavorida i és dóna compte de la presentalla, cuita a fer-ho saber a la família, i principalment a les noies joves de la casa; aquell dia és festa grossa; tothom es lleva més tard. per mor que el vianant que passa pel carrer, es fixi amb aquell bé de Déu de flors, que no deixa d'ésser un goig per la casa.

»Quan ja és avançat el matí, es treu del lloc l'Enramada, i es desxifra, per mitjà de l'escrit, el nom de la noia a qui va dedicada.

»Descoberta l'agraciada, comencen les felicitacions, que plouen de tots costats del veïnat, joia indescriptible per a la família i especialment per a la donzella afavorida.

»També acudeix a fer enramades, el jove que, prenent una noia i no trobant ocasió per a declarar-se, fa una enramada a dintre de la qual hi posa una lletra amb aquelles fineses que són del cas.

»Ara bé, no tot són enramades de flors; també, aprofitant aquesta avinentesa, es solen improvitzar enramades fetes a base de manades d'escarxoferes, tomaqueres o altres verdures semblants; aquests presents són oferts de la mateixa faisó a aquelles donzelles que, en el curs de l'any, no han tingut pels fadrins aquelles atencions i simpaties que són habituals i que no han vacilat en clavar una carada o un desaire al primer galant que els ha florejat a cau d'orella».

Podeu creure; aquest any i sempre, em va ferir la vista i l'esperit la contemplació d'aquesta frescal brotada de joventut que es va renovellant seguidament com les flors d'un jardí, la contemplació de les noies feliuenques, que són bones, airoses i boniques a tot ésser-ho.

LLORENÇ BRUNET.

Professor de Belles Arts. Barcelona.

Entreteniments Instructius

LOGOGRIF NUMERIC

0	Consonant.
09	Nota musical.
192	Part del cos.
4677	Animal.
56776	Eina.
779809	Animal.
4069776	Utensili cuina.
30065360	Verb.
160634290	Moble.
1234567890	Poble català.
195094656	Efecte atmosfèric
60062730	Verb.
1616463	Ocell.
160567	Ocell.
56736	Flor.
1206	Nom de dona.
773	Nom d'home.
76	Nota musical.
7	Consonant.

FUGA DE VOCALS

S. l's. d.. p.c.r.l,
l. s.m.r. t.mb. .n v.l

TARJA

NEUS D. XESTER FLESSED
TAQUI-MECA

Combinar degudament aquestes lletres de manera que donin el nom d'una comèdia calalana.

AMBIDEXTRE

1 2 3 4 Heroi suís.
4 3 2 1 Aliment.

QUADRAT

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Substituir els punts per lletres, de manera que es llegeixi, vertical i horitzontalment: animal, metall, en les sabates i sentiment.

Solucions als "Entreteniments Instructius"

publicats al núm. 80

Logogrif numèric: *Guimerà.*

Fuga de vocals: *Pega al ric i cridarà, pega al pobre i callarà.*

Comble: *Conduir el tren per la via... làctea.*

Tarja: *Josep Manso, Borredà.*

Terç sil·làbic: *Navata, Valeri, tarima.*

Ambidextre: *Mes, Sem.*

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA